

KEES VAN KOOTEN

Veertig

Drie verhalen

2013

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM

Voor Barbara

When I see anyone I know coming on the same side of the street I start giggling nervously, and as they come into the picture beat them to it with some such remark as:

‘It’s white!’

‘What’s white?’ they say, not being in on the secret.

‘My suit,’ I say. ‘I thought I’d put on a white suit.’

Robert Benchley, *My ten years in a Quandary*

L'ÉCRIVAIN

Gérardmer, 28 augustus 1981

Hier begint het.

Ik kan kiezen tussen: 'Zijn vrouw had hem' en 'Mijn vrouw heeft mij'.

Onderweg heb ik besloten dat het 'mijn vrouw heeft mij' moet zijn.

Mijn vrouw heeft mij, ter gelegenheid van mijn veertigste verjaardag, een ontzagwekkend cadeau gegeven: ik mag twee weken lang alleen in dit Hotel zitten met een blauw-wit gestreept lichtgewicht colbertje van Daniel Hechter aan, om een kort verhaal te schrijven.

Thuis komt daar immers niets van.

'Ik wou dat ik eens twee weken achter elkaar ongestoord kon schrijven!' riep ik op 9 augustus vanonderuit de aanrechtruimte in ons nieuwe keukengebeuren naar mijn vrouw omhoog.

'Wat moet je dan schrijven?' vroeg ze, kokend water op het koffiefilter gietend.

'Twee weken maar!' riep ik, terwijl ik met een

hamer, waaromheen een washandje, de verstopte zwanehals probeerde te ontproppen, ‘twee weken zonder al dit gezeur aan mijn kop!’

De volgende morgen werd ik, in een bed vol kussen, wakker als Veertigjarige.

Er was drop van de kinderen, er waren twee te grote onderbroeken namens de honden en uit handen van mijn vrouw ontving ik dit colbert en een geschenk onder couvert.

De drop, grotendeels op, ligt hier voor me; de onderbroeken heb ik aan en in haar enveloppe zat dit hotel: Grand Hôtel du Bragard.

Het staat in Gérardmer; een helder, middeltuttig frans toeristenstadje in de Vogezen.

We waren hier al eens met ons vieren, op doorreis. Vorig jaar was dat, 7 juli; de verjaardag van mijn vrouw. Ter viering voeren we een uur lang in de gutsende regen over het Grand Lac, de kinderen om beurten ruziënd aan het stuur van een onwaarschijnlijk traag elektrisch bootje, dat je hier kunt huren, per half uur.

Het grote Lac is zo rechthoekig, dat men niets anders kan verzinnen dan naar de overkant te varen.

‘En als we daar dan zijn pap?’

‘Nou, dan varen we gezellig weer terug.’

Na een half uur waren we nog niet op de helft en hing mijn vrouw haar feesthaar in verwijtende slierten rond de boothals van haar enkele truitje.

‘Leuke verjaardag,’ zei ze.

‘Ja hoor is!’ schalde ik terug.

(Dit is mijn vaste loze kefje, als ik klem zit: ‘Ja hoor is!’ Gelukkig zal ik hier, behalve in mijzelf, veertien dagen lang geen nederlands hoeven spreken; kan ik tegelijk mijn stoplappen opruimen. Hoe dan ook, afgezien van, zonder meer. Ik dacht dat, ik zeg maar wat. Mag ik even weten? Een soort van. Niet dan? Het moet in deze rust en luxe toch mogelijk zijn mijn hele veertigjarige plaatje helder te krijgen? Ja toch?)

Ons bootje kostte tien francs per dertig minuten, maar omdat wij ten slotte de enige pleziervaarders op het verlaten meer waren, terwijl in de verte de man van de kassa stond te stampvoeten op de aanlegsteiger, zijn hoed al op en zijn jas al aan, hongerig om naar huis te gaan, moest ik voor anderhalf uur dobberen zestig nouveaux francs betalen; ik dacht dat het een soort van boete was.

Zo sleep ik mijn gezin wel vaker mee in de leuke plannetjes waar ik dag en nacht van vol zit.

‘Zullen we vandaag eerst naar het strand in

Zandvoort gaan jongens, en daarna naar de Pyramide van Austerlitz? Dan eten we op de terugweg poffertjes in Dribergen, in een hele mooie oude stationsrestaurant. Of zullen we thuisblijven en een kijkdoos maken over de Egyptenaren?’

Nee, dat zal hen nog lelijk tegenvallen: ze zullen het allemaal zelf moeten verzinnen, veertien dagen lang!

Vanmorgen om zes uur ben ik vertrokken.

Kim praatte in haar slaap. ‘Ik heb die jongen van zijn kooik gedingest.’

‘Wat zeg je schat?’

Als je geluk hebt horen ze je en kun je in hun slaap pratende kinderen als een jojo in de lucht houden.

‘Wat zeg je schattebout?’

Daar komt ze weer. Eerst een dobbelsteentje slechte nachtadem en dan herhaalt ze: ‘Toen heb ik die jongen van zijn kooik gedingest.’ En ze slaapt verder, discussie gesloten.

Kooik, gedingest. Nauwkeuriger woorden kan ze zo gauw niet op dromen. Jongens dromen veel preciezer, op die leeftijd. Veel in kilometers en met de exakte aantallen spelers.

Kim.

Bij het voluit benoemen van de mensen van wie ik het zielst houd bemerk ik, vooral bij voorlezen uit eigen werk, een onbestemde kregeligheidsschrijver, de leedvrije geluksvogel, pauwt zijn euforismen.

Het voluit schrijven van ware namen roept iets onherroepelijks over zijn dierbaren af, vreest Écrivain, want zo sta ik hier ingeschreven.

Moet ik initialen gebruiken? De onschatbare B.? Mijn zoon K.? ‘Mijn dochter’ of ‘mijn collega’ is te halfhartig en klinkt te komies, in zijn afstandelijkheid. Nee, het schrijft het prettigst wanneer ik mijn boezemmen een erenaam opstrik. Dus kuste ik Waterlelie op haar mondje en stopte ik Boogschutter nog eens stevig in.

Beneden wachtte Patience met boterhammen en een thermosfles koffie. Zoals altijd bij het afscheid nemen, raken we weer verliefd op elkaar.

Daarna heb ik 631 kilometer gereden. In Luxemburg ging de koffie om, door de hele auto. Ik heb zojuist de van Boeg kadogekregen pauwblauwe hutkoffer op mijn kamer laten zetten en ik ga nu naar beneden, naar het Restaurant au Grand Cerf, want Patience heeft vol pension voor me besproken. Makkelijk – kan ik veertien dagen lang achter elkaar doorschrijven.

Zoëven is mij door een zwerm witgerokte, goudgetreste obers, allen voorzien van digitaal-horloges, een lunch van vijf gangen opgedrongen.

Om mijn behouden aankomst te vieren heb ik een fles witte Bordeaux uit de duizendkoppige wijnkaart gekozen. Een Château Rieussuc 1973. Premier Cru. Een Sauternes.

Sauternes!

Wanneer onthoud ik nu eens dat Sauternes zóet is! Ik raak niet prettig aangeschoten van zoet; meer een beetje damesdronken, met blosjes.

Wel heb ik gelukkig niets omgegooid en toen de handkar met kaas kwam vroeg ik slim naar 'celui du région'.

Vroeger nam ik nog wel eens de schijn van de gastronomoom aan wanneer ik, beetje peinzend, mijn al jaren vaststaande kaaskeuze fluisterde: 'eh... une pièce de camembert et eh... une tranche de la Gruyère et une... bon, une toute petite manteau de de de la brie,' maar ik ben nu veertig en ik heb geen minuut meer te verliezen. Nu gaat het grote identiteitsgevecht pas echt beginnen, volgens Rümke! Onverwerkte erotische fantasieën zullen mij komen bespoken, maar wanneer ik het positieve van de Virilitas maar voldoende beleef, zal ik mij innerlijk harmonies kunnen voorbereiden op het Praesenum.

Celui du région dus.

Dit wordt gewaardeerd.

‘Fromage de la région m’sieur, très bien.’

‘Comment il s’appelle, celui de la région?’ vraag ik vervolgens.

‘Ah! C’est lepwal du pazzopvanderaar m’sieur.’

‘Pardon?’ vraag ik, een hand leergierig achter mijn oor.

‘Le klabbak kkommoputdresswaar m’sieur,’ antwoordt de ober, nu al wat bitser.

‘Ah bon,’ besluit ik, tevredengesteld.

En schenkt u die Sauternes maar leeg ja en dan zometeen bij de koffie graag een calvados, want ik ben feitelijk nog een beetje jarig.

‘J’ai quarante ans, savez-vous. C’est pas mal hè, hein?’

Ik had zestien jaar toen ik, in Frankrijk, voor het eerst kennis maakte met het verschijnsel Kaas Toe. Ik zou met een schoolvriend, Ad van der Duim, naar Parijs liften. Tot even over de belgies-franse grens, in La Capelle, ging alles goed. Daarna stopten er geen autoos meer. De avond vallende, gingen wij in onze slaapzakken ter greppel. Volgende morgen om vijf uur alweer rillend met onze duimen omhoog, op het laatst zelfs tegen tractoren.

Zonder resultaat. De avond wederom vallende, waren wij twintig kilometer verder gelopen, blaren op onze duimen van het liften. Wij begonnen met gillende honger ons geld te tellen, in de berm. Besloten dan tenminste warm te eten. Doorgesukkeld tot restaurant Routier.

Twee menu's van zeshonderd oude francs besteld. Eerst soep, toen vlees, haricots verts, slade, frieten. Elk twee glazen rode wijn erbij. Hadden nog nooit van ons leven zo lekker gegeten!

Werd er bij wijze van dessert ook nog een grote glazen stolp met allemaal soorten kaas voor ons op tafel gezet. Lieten wij dit ons geen twee keer zeggen: aten wij samen het hele plateau tot de laatste kaaskruimel leeg!

Kwam kwartier later de bazin, druk geweest met met chauffeurs flirten, ziet zij haar lege stolp, begint ze met grote ogen en wapperende armen vreselijk te roepen van 'mais non!' en 'c'est pas vrai!'

Wij nog even trots zitten glimlachen, denkend aan een gespeeld moederlijk complimentje voor onze gezonde jongenseetlust. Moesten echter ieder zeshonderd oude francs bijbetalen!

Maar dikke hollandse vleeswagenchauffeur, haddende gelukkigerwijs alles gezien, gaf ons in één ruk een lift tot aan de Hallen! Hebben wij nog

geholpen met lossen. Toen ze klaar waren zei de chauffeur tegen zijn bijrijder: ‘Ziezo Joop! En nou een lekker broodje baarmoeder!’ Gingen ze naar de hoeren, wist Van der Duim.

O monsieur et mesdames, nu ik hier in mijn eentje achter celui du région zit moet ik oppassen voor het verlammeende zelfmedelijden, anders komt er niets van werken. Hoe zou het thuis gaan? Bij ons thuis staat vader altijd klaar met zijn kruiwagen vol sentiment. Wanneer Patience mij niet tempert, kan ik de hele dag wel snotteren om de vluchtigheid van alles.

Ik werd sentimenteel in juli 1947, toen mijn vader mij in de buurt van het Gelderse dorpje Ruurlo boven het rond een weiland gespannen schrikdraad tilde (‘daar mag je nooit tegenaan plassen, al moet je nog zo nodig’), zodat ik een koe kon aaien die daar de vorige vakantie nog als kalf had rondgesprongen. ‘Zie je wel? Hij kent je nog,’ zei mijn vader.

Ik zal het arrangement in halfpension laten veranderen want tweemaal eten is gekkenwerk, bij deze superieure keuken.

Ik ben de enige gast die alleen is, geloof ik. Daarom heeft de gerant mij natuurlijk dit rare eenzame tafeltje naast de entree toegewezen.

Aan de rand van een rode vierbaansloper zit ik, recht onder een kroonluchter, in mijn nieuwe jasje op een wit, met blauw satijn bekleed empirestoeltje, alsof ik bij de staf hoor en moet noteren met hoeveel sieraden de dames de eetzaal binnenkomen en weer verlaten en of hun echtgenoten bij het weggaan wel hun tevreden boertje doen.

Het bedienend personeel bejegt ieder echtpaar alsof het hier al vaste gast is sinds het openingsjaar, 1928. De meeste echtparen zijn dat ook, op het oog. Desondanks kijken allen ontevreden; de franse grote vakantie is voorbij en morgen zullen zij met zes miljoen autoos in een file staan. Of kijken de heren zo strak omdat vandaag de doodstraf is afgeschaft?

‘C’est une victoire de l’esprit sur l’illusion que le sang paie le sang,’ schrijft *Le Monde* vanmorgen, maar de fransen in dit hotel zien eruit of zij bij hun feulleté d’escargots het liefst een glas Bloed Mitterrand zouden drinken.

Het is drie uur min een kwart. Als ik buiten nu niet snel een ommetje adem haal, lig ik over tien minuten dronken op bed. En dat zou mijn hele schema in de war gooien: ik voel vaag aan welk verhaal ik moet beginnen en dat het nog wel een dag of drie kan duren voor ik voldoende openhar-

tig zal durven zijn, tegen mijn eentje.

Ik had al veel eerder aan het werk willen gaan, maar toen ik met de houten peer van mijn kamersleutel op mijn tafeltje wees, bedoelend dat de voortreffelijke lunch op mijn rekening moest worden bijgeschreven, bracht de ober nóg een koffie en een calvados. Als ik ten slotte opsta denk ik dat ik gewoon rechtdoor kan lopen, maar dat is een spiegelwand. Onthouden: half restaurant.

Op weg naar buiten bekijk ik vol verwachting wie de receptie bemant, maar de correcte jongeman van vorig jaar juli, met wie mijn vrouw en ik toen nog een verdomd interessant gesprek over het weer hadden, staat er niet.

Dat is een gelukje, want ik had al een paar losse regels in mijn hoofd over het schrijven van de teleurstelling wanneer je, een jaar later teruggekeerd naar je vorige vakantiebestemming, niet wordt herkend door de plaatselijke middenstand, maar buiten herinner ik mij op tijd dat dit gevoel al afdoende is beschreven door Jules Deelder. Tja. Na *De Vierde Man* van Reve kan ik mij ter opening evenmin zetten aan een opsomming van mijn meegezeulde schrijfgerei en voor een reisportret van Gérardmer in een voetspoor van Cees Nooteboom mis ik de kennis van zaken; zuig, om u

een voorstelling te vormen van de in mijn rugzak meegevoerde culturele bagage, uw beide wangen zo ver mogelijk naar binnen.

Wat moet ik schrijven? ‘Dat niet onze ontroering in klein geblaas verloren gaat’ hamert Remco Campert in mijn aangeschoten achterhoofd.

‘Daar sta je nou vrund,’ zou mijn vader hebben gezegd. In die zelfverzonnen koosnaam zat alles: ik ben een vrund.

Het loopt lekker, dit plaatsje. Veel kaartenmolens op de trottoirs en volop boeiende etalages. Schoenen, papierwaren, broodjes en allerlei gesteente der Vogezes.

Opvallend aan Gérardmer is verder dat meer dan de helft van de bevolking er vrouw is. Enkelen zelfs op eclatante wijze; daarnet zag ik een brunette met een spannend wit broekpak in een rode Renault 6 stappen; een bordje ‘Auto-École’ op haar dak. Augen in der Kleinstadt. Kon ik maar ‘ik ben gestopt met koekeloeren’ zeggen, zoals ‘ik ben gestopt met roken’. Of zou je na verloop van tijd dan toch weer beginnen? Mijn moeder was kleuteronderwijzeres en ik heb een jaartje bij haar in de klas gezeten. Zou Écrivain soms in ieder meisje een stukje van de moeder willen terugveroveren op de jongens uit

zijn klas? Is dit soms ook de reden dat vrienden van Écrivain Écrivain wel eens bovenop hun vrouw of vriendin aantreffen?

Ik slenter. Met een hand in mijn broekzak en mijn zonnebril op. Achter mij start de rode Renault, hoor ik. Stapvoets en dicht langs de trottoirband rijdend passeert zij mij even later en het is geen verbeelding: zij buigt haar bovenlichaam over de lege stoel naast zich en zij bekijkt mij niet zonder welgevallen! Iedere nieuw aangekomen toerist wordt hier natuurlijk onmiddellijk gesignaleerd middels een tamtam van geëpileerde wenkbrauwen en veelbetekenend van links naar rechts in de mondhoek verplaatste gele peuken, maar toch... achter deze blik van haar zit meer!

Vlug repeteer ik het olijke gesprekje dat ik niet met haar zal durven voeren, mocht zij stoppen: of autorijden moeilijk is en in hoeveel dagen zij het mij wel denkt te kunnen leren, was het niet? Of heeft zij wellicht zo dicht langs mijn trottoirkant gereden om in één keer deze grote draai linksom te kunnen maken? Ze schakelt krakend van 1 naar 2 en scheurt weg, in de richting van le grand lac.

Ik moest vanavond maar eens vroeg naar bed gaan en morgen gezond ertegenaan.

Op mijn kamer vul ik de bestelkaart voor het ontbijt in; jus d'orange én jus de pomplemousse. Als ik hem om tien uur aan de buitenzijde om mijn deurknop hang, is de gang leeg. Of zag ik daar een los damesbeen kamer 140 binnenglippen?

Mijn bed slaapt prima; zelf lig ik lang wakker. Na een uur knip ik beide bedlampjes aan, pak het nieuwe notitieboek van mijn nachtkastje en schrijf bovenaan de eerste bladzij, in het midden: 'Veertig'. Ik beschrijf hoe het mij vergaan is na mijn vorige boek. Hoe haat ik mijn handschrift!

Priegelig is het en zonder een zweem van zwier. Wat er staat is te braaf, herlees ik; ik sta nog niet genoeg voor lul.

Morgenochtend zal ik de glamoer van dit eerste velletje zien te schuren. Ik leg het notitieboek opengeslagen op mijn tweede bedhelft, met mijn pen, ontdopt, in de richel tussen twee schone bladzijden, voor het geval mij vannacht een kernzin te binnen wil dromen ('eekhoortje op lange weg') en doop mij tegen twaalven in het donker.